

Onderwerp: Actieplan Eenzaamheid
Datum: 13-11-2022
Portefeuillehouder: Jeroen Klaasse
Team: Beleid Samenleving
Steller: Colla Scavenius
06 29 19 96 95
Colla.Scavenius@diemen.nl

Wat is de voorgeschiedenis en de concrete aanleiding van de informatie?

Voorgeschiedenis

In het coalitieakkoord *Duurzaam Samenleven 2018 – 2022* staat dat er met de raad een Actieplan Eenzaamheid wordt uitgewerkt, waarbij ook gekeken wordt naar het versterken van de positie van Huizen van de Buurt als ontmoetingspunt. Er is al veel bewerkstelligd. Zo is de nota sociaal domein 2020-2023 vastgelegd waar uitgebreid aandacht was voor eenzaamheid. Inmiddels heeft de coronacrisis de vraag naar een actieplan extra prangend gemaakt. Naar aanleiding hiervan is er eind 2020 een Werkgroep Eenzaamheid opgezet met verschillende ketenpartners. Bij het oprichten van deze werkgroep is gepoogd om belangrijke doelgroepen vertegenwoordigd te hebben. Dit plan van aanpak is vervolgens tot stand gekomen in samenwerking met de Werkgroep Eenzaamheid. In deze werkgroep¹ zitten vertegenwoordigers van de gemeente Diemen, de Stichting Welzijn Diemen, het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam/Diemen, het Centrum voor Levensvragen, MEE, de MaDi, de GGD, Movisie en Arkin.

Eind 2020 heeft Diemen zich aangesloten bij het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'. Het actieprogramma heeft als doel eenzaamheid eerder te signaleren en meer bespreekbaar te maken, om vervolgens een duurzame aanpak te ontwikkelen. Dit actieplan voor de gemeente Diemen volgt de lijn van dit landelijke programma en ontvangt ondersteuning van een adviseur van Movisie via het landelijke actieprogramma Eén tegen Eenzaamheid. Om aan te sluiten op de vraag van het coalitieakkoord zijn de acties in dit plan in de commissie transformatie samen met de gemeenteraad besproken. Men is gevraagd input te leveren.

Dit actieplan staat niet op zichzelf maar bouwt voort op het huidige beleid (o.a. de diversiteitsnota en de nota sociaal domein). Dit plan is bedoeld als actieplan; het is geen beleidsnota. Het doel is om verbindingen te leggen en kansen te ontdekken.

Achtergrondinformatie

De definitie van eenzaamheid van De Jong Gierveld luidt als volgt: 'Eenzaamheid is het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde sociale relaties'. In de basis gaat het dus over een tekort aan contact(en) wat als onplezierig wordt ervaren. Als iemand weinig contacten heeft maar dat niet als onplezierig ervaart, dan valt diegene dus niet binnen deze definitie.

Er zijn drie soorten eenzaamheid te onderscheiden, die elk om een andere aanpak vraagt:

- Sociale eenzaamheid: iemand heeft minder mensen om zich heen dan gewenst.
- Emotionele eenzaamheid: iemand mist een diepe band, bijvoorbeeld een (levens)partner of een intieme vriend. Iemand die zich emotioneel eenzaam voelt wil vaak zijn of haar verhaal kwijt.

¹ Op dit moment wordt onderzocht of de werkgroep dementievriendelijke gemeente zich erbij kan aansluiten.

- Existentiële eenzaamheid: hier ligt zingeving aan ten grondslag. Dit kan een gemis aan zingeving zijn, of een eenzaam gevoel doordat anderen niet begrijpen hoe het voelt als iemand bijvoorbeeld zijn of haar partner heeft verloren.

Concrete aanleiding

Uit de eerste resultaten van de Gezondheidsmonitor 2020² is te zien dat eenzaamheid in Diemen is toegenomen. Eenzaamheid komt in Diemen even vaak voor als elders in de regio, maar dat is vaker dan in de rest Nederland. Ruim een kwart van de inwoners van Diemen voelt zich eenzamer door de coronacrisis. Eenzaamheid zorgt voor een lagere kwaliteit van leven en vergroot het risico op gezondheidsproblemen

Ligt aan de informatie een collegebesluit ten grondslag?

Ja, datum: 11-01-2022

Samenvatting

Inhoud van het voorstel: Acties die worden uitgezet in de actieplan

In het actieplan tegen eenzaamheid worden activiteiten ingezet op een vijftal acties. Kort samengevat bestaan deze acties uit:

1. Acties in het kader van bewustwording

Bewustwording van het probleem kan ervoor zorgen dat men eenzaamheid bij anderen beter kan signaleren en dat men hier makkelijker over kan praten. Dit doen we door eenzaamheid meer op de agenda te zetten.

2. Acties in het kader van signalering

Veel mensen en organisaties kunnen helpen eenzaamheid te signaleren. Denk aan familie, burens, inwoners van buurten en wijken, plaatselijke ondernemers, en professionals en vrijwilligers van organisaties (zoals welzijn, kerken en verenigingen), buurtkamers, gezondheidscentra, woningcorporaties.

Het signaleringsproces bestaat uit een aantal belangrijke onderdelen: signalen opvangen, signalen overgeven, signalen opvolgen en een vervolg opzetten.

3. Acties in het kader van het versterken van huidige structuren

Door onderlinge structuren en contacten te versterken, wordt de route voor iemand met een hulpvraag vergemakkelijkt. Als bijvoorbeeld de welzijnsstichting iemand tegenkomt die last heeft van existentiële eenzaamheid, dan kan de welzijnsprofessional diegene helpen contact op te nemen met het Centrum voor Levensvragen (en vice versa bij sociale eenzaamheid). Voorwaarde is wel dat die professional het type eenzaamheid goed kan herkennen. Er wordt dus breed ingezet op het delen van kennis over eenzaamheid, bij professionals en inwoners. Bij professionals ligt in de focus op professionals die werken met inwoners uit een risicogroep.

4. Acties in het kader van focussen op risicogroepen

Als we weten wanneer eenzaamheid kan optreden, kunnen we hier rekening mee. Zo weten we wanneer we extra alert moeten zijn. Eenzaamheid kan veel verschillende oorzaken hebben, maar globaal zijn ze in te delen in drie categorieën:

1. *Individuele oorzaken*: Zoals persoonlijke capaciteiten en eigenschappen. Ook een gebrek aan sociale vaardigheden, probleemoplossend vermogen, een negatief zelfbeeld of gezondheidsproblemen kunnen een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van eenzaamheid.
2. *Oorzaken in veranderingen in het sociale netwerk*: Deze veranderingen ontstaan vaak na ingrijpende gebeurtenissen. Voorbeelden daarvan zijn een echtscheiding, een ontslag, een overstap naar een nieuwe baan of opleiding, een verhuizing, of door het overlijden of ziek worden van dierbaren.

² De Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020 komt in het eerste kwartaal van 2022 uit. De monitor zal ook met de gemeenteraad gedeeld worden.

3. *Maatschappelijke oorzaken*: dit zijn maatschappelijke oorzaken die het maken van betekenisvol contact kunnen belemmeren. Denk bijvoorbeeld aan negatieve beeldvorming over groepen mensen (zoals ouderen, mensen met psychische beperkingen of migranten) waardoor het voor die groepen soms moeilijker kan zijn om fijn contact te leggen. Eenzaamheid ten gevolge van de coronamaatregelen kunnen we hier ook onder scharen.

Het belangrijk om mensen met risicofactoren voor het krijgen van eenzaamheidsproblemen, te ondersteunen om zo te voorkomen dat zij eenzaamheidsproblemen ontwikkelen. Daarnaast is gewezen op het belang om verergering van de problematiek bij mensen met eenzaamheidsproblemen te voorkomen. Het is dus nodig om extra in te zetten op mensen met bepaalde kenmerken. Door goed te weten wat de risicogroepen zijn en wat risicovolle situaties zijn, kan al in een vroeg stadium hulp worden geboden; voordat problematiek zich opstapelt.

De risicogroepen waar we op willen focussen zijn 75-plussers, jongeren tussen de 15 en 24 jaar, (internationale) studenten, alleenstaanden, mensen met een beperking of psychiatrische achtergrond, mantelzorgers en dak- en thuislozen.

Daarnaast wordt onderzocht of er een mobiliteitsvraagstuk is bij specifieke groepen. Er is veel aanbod op het gebied van mobiliteit: de PCOB rijdt elke week met een bus naar de markt, de SWD heeft een ophaaldienst met vrijwilligers en men kan aanspraak maken op het Wmo vervoer. Deze laatste is specifiek bedoeld voor meer informele afspraken. Er is in 2021 gewisseld van aanbieder. Hierdoor is het niet mogelijk om nu al uitspraken te doen over de volledigheid van het aanbod. Er wordt dus nog geïnventariseerd of het aanbod hiermee afdoende is. Wel zijn er vast oriënterende gesprekken met partijen zoals Stichting Heen en Weer. Er is gekozen om aanbod-gestuurd onderzoek te doen. Dat betekent dat er een pilot wordt gestart waarin extra vervoersmogelijkheden worden geboden.

5. Acties in het kader van netwerken in de buurt

Niet alleen willen we het netwerk onder professionals versterken, ook het netwerk voor inwoners moet versterkt worden. Via community building wordt gewerkt aan het versterken van de sociale samenhang in de wijken. Ook moet er voor de inwoners het aanbod makkelijk te vinden zijn. Zodoende wordt er een app ontwikkeld, waar formeel en informeel aanbod op te binden is.

Consulent Eenzaamheid en Verbinding

Eenzaamheid is een complex en soms moeilijk grijpbaar onderwerp. Het vereist een intensieve aanpak die inspeelt op de verschillende (risicogroepen). Het vraagt om het goed verbinden van vraag en aanbod. Het vereist kennis en expertise van oorzaken die een rol spelen bij eenzaamheid. Het actieplan omvat diverse acties die moeten worden aangejaagd. Het opzetten van nieuwe activiteiten en bijeenkomsten betekent zeker het eerste jaar veel extra inzet. Dat vraagt tijdelijk om een functionaris die een impuls geeft en uitvoering geeft aan het actieplan. Hiervoor wordt een consulent Eenzaamheid en Verbinding aangenomen die zowel in de wijken actief is, als met de netwerkpartners in Diemen. Deze consulent heeft een tijdelijke opdracht met als doel om het actieplan aan te jagen en acties, afspraken en activiteiten zoveel mogelijk in te bedden in bestaande structuren en aanbod.

Argumenten en keuzemogelijkheden

Er is de afgelopen jaren al veel aanbod gecreëerd in Diemen. Er zijn veel voorzieningen in het leven geroepen die erop gespist zijn om eenzaamheid te voorkomen en te beperken, en te zorgen dat mensen minder vaak in een situatie blijven hangen waar het risico op eenzaamheid groot is. Echter is een steeds grotere groep inwoners van Diemen zich eenzamer gaan voelen, onder andere door de coronacrisis.

De meerwaarde van het *Actieplan Eenzaamheid Diemen* is dat het aansluit bij de lopende programma's en activiteiten. Door extra inzet krijgen activiteiten meer body en is er ruimte om het structureel te blijven agenderen. Ook wordt er meer ingezet op het netwerk. De werkgroep ziet toe op de uitwerking van het plan. De vertegenwoordigers van de verschillende organisaties uit de werkgroep hebben een verbindende en enthousiasmerende rol hierin. Hiermee is er draagvlak gecreëerd bij de ketenpartners in Diemen en een fundament gelegd voor duurzame veranderingen. Met deze aanpak wordt er geïnvesteerd in een meer gestructureerde en laagdrempelig aanbod. De maatschappelijke sector wordt versterkt.

Kanttekeningen

- Het is moeilijk om van de extra activiteiten meetbare resultaten te krijgen. De gezondheidsmonitor van de GGD zullen gebruikt worden om te evalueren. De uitkomsten van de Gezondheidsmonitor 2020 zullen we als 0 meting gebruiken.

Communicatie

In communicatie-aanpak is het uitgangspunt dat de inwoner centraal staat, evenals in de Beleidsnota Sociaal Domein 2020-2023. Om dit te bereiken, is het van belang om de inwoner (in ieder geval de doelgroep die we willen bereiken) goed te kennen. In de actielijst zijn ook communicatie-acties betrokken. Bij iedere communicatie-actie wordt om te beginnen de doelgroep geanalyseerd. Zo kan de boodschap op maat worden geformuleerd en via de best passende communicatiestijlen en -middelen en de meest geschikte kanalen gedeeld. Er wordt hierbij ook gebruik gemaakt van de beschikbare toolkits die door de Rijksoverheid en het landelijke programma Eén tegen Eenzaamheid beschikbaar worden gesteld.

Voor het centrale thema eenzaamheid is de doelgroep heel divers. Daarom stellen we per actie via de communicatie-aanpak de meest geschikte communicatie-acties vast. Daar beginnen we vroeg in het proces mee en nemen we de tijd voor. We maken een analyse van de doelgroep met de eigen communicatiestijlen, geschikte communicatiemiddelen en ook geschikte boodschappers. De boodschap kan namelijk komen van de gemeente zelf, maar ook via onze ketenpartners of sleutelfiguren in de wijk. Dit netwerk is een netwerk waar we flink in willen (blijven) investeren.

Om eenheid te brengen in de uitingen over eenzaamheid formuleren we een algemene kernboodschap over waar we in Diemen voor staan.

Participatieproces

De Werkgroep Eenzaamheid is opgericht in december 2020. Hier is meermaals en vergaande input gevraagd van de Stichting Welzijn Diemen, het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam/Diemen, het Centrum voor Levensvragen, MEE, de MaDi, de GGD, Movisie en Arkin. Met deze input is een eerste concept voor het Actieplan Eenzaamheid opgezet.

In maart 2021 is het participatietraject verder gegaan. Hierbij is het concept Actieplan Eenzaamheid Diemen besproken met de jongerenraad, de Wmo raad, het ouderenoverleg, de transformatiecommissie, de PCOB en de cliëntenraad.

Financiën

Subsidie vanuit de provincie

Vanuit de provincie Noord Holland is er een subsidie voor het versterken van de maatschappelijke sector. Deze subsidie van € 80.169,42 wordt alleen verstrekt als er sprake is van cofinanciering. Dit betekent dat de gemeente Diemen zelf minstens € 43.168,15 moet investeren (bij elkaar opgeteld komen we uit op € 123.337,57). Het voorstel is om de eigen bijdrage te financieren vanuit het steunpakket welzijn en leefstijl (€ 49.340,22). Het totaalbedrag komt hiermee uit op €129.509,64.

In bijlage II van het Actieplan Eenzaamheid is een overzicht te vinden van de voorwaarden voor het aanvragen van de subsidie. Er zijn twee kansen om de subsidieaanvraag in te dienen. Om het risico op mislopen van de subsidie te ondervangen wordt bij de eerste kans al een volledige aanvraag ingediend, zodat alles wat afgewezen is bij de tweede aanvraag aangepast behandeld kan worden.

Mocht de subsidie niet worden toegekend, dan is er minder mogelijk en zal slechts een kleine, goedkopere variant worden ingezet. In dat geval wordt het steunpakket welzijn en leefstijl (€ 49.340,22) ingezet om een app en de tablets te verzorgen. De consulent komt er dan niet.

Uitgaven Actieplan Eenzaamheid Diemen

Veel van de acties zitten (deels) al in lopende subsidies. Deze zijn dus al begroot. Globaal bestaan de (nieuwe) kostenposten uit vier lijnen: het aanstellen van een Consulent Verbinding en Eenzaamheid, het faciliteren van tablets, het opzetten en uitrollen van een app, en het inzetten op netwerken. Onder die laatste noemer valt ook mobiliteit.

Evaluatie

Begin 2023 wordt geëvalueerd. Uitkomsten worden teruggekoppeld naar de raad.

Ter inzage in iBabs

Bijlage: Actieplan Eenzaamheid

- EINDE -